

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23131,Region-Ziemia-Kutnowska-NSZZ-Solidarnosc.html>
2021-05-07, 03:21

Region Ziemia Kutnowska NSZZ „Solidarność”

Region Ziemia Kutnowska NSZZ „Solidarność”. Po podpisaniu porozumień sierpniowych w regionie kutnowskim z własnymi postulatami wystąpiły m.in. załogi Zakładów Podzespołów Radiowych Miflex, Kutnowskich Zakładów Farmaceutycznych Polfa, PKP, Przedsiębiorstwa Produkcji Elementów Budowlanych Budopol oraz Zakładów Minikomputerowych Mera w Gostyninie, pracownicy ZOZ w Sierpcu. 5 IX na tle postulatów płacowych zastrajkowały Łęczyckie Zakłady Przemysłu Wełnianego Watina oraz Przedsiębiorstwo Przetwórstwa Przemysłu Paszowego Bacutil w Sierpcu; nast. dnia Kutnowskie Przedsiębiorstwo Budowlane. 6 IX strajk podjęła 80-osobowa grupa z Wydz. Narzędziowni w ZPR Miflex. 14 IX rozmów z dyrekcją zażądała załoga łęczyckiego PKS, 15 IX zastrajkowały żychlińskie Zakłady Wytwórcze Maszyn Elektrycznych i Transformatorów Emit.

W czasie trwania protestów podejmowano próby tworzenia ogniw niezależnych związków. 2 IX 1980 zawiązał się pierwszy [Komitet Założycielski](#) w KZF Polfa z inicjatywy Aleksandra Karczewskiego. Kolejne komitety powstawały w PKP, Fabryce Maszyn Rolniczych Kraj i Zakładach Metalurgicznych Przemysłu Maszyn Rolniczych Agromet. 30 IX podczas spotkania kilkunastu osób z różnych zakładów w mieszkaniu A. Karczewskiego zdecydowano o założeniu Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Ziemi Kutnowskiej z siedzibą w KZF Polfa. 14 X 1980 w Gdańsku dokonano rejestracji MKZ w Kutnie. Wśród organizatorów komitetu znaleźli się przedstawiciele 12 zakładów: KZF Polfa, FMR Kraj, PKP, PKS, ZPR Miflex, Zakładu Mleczarskiego, Centralnej Bazy Części Zamiennej Agroma, Robotniczej Spółdzielni Mieszkaniowej Pionier, Spółdzielni Inwalidów Elektra, Państwowego Ośrodka Maszynowego, ZM

PMR Agromet i Spółdzielni Wielobranżowej. Przew. został A. Karczewski; skład TKO MKZ ulegał zmianom.

3 XI 1980 A. Karczewski wszedł w skład KKP w Gdańsku (w 1981 został członkiem Komisji ds. Sprzętu Poligraficznego oraz podkomisji ds. rozmów z rządem w sprawach praworządności). Region od pocz. przyjmował zdystansowaną postawę wobec pojawiających się prób połączenia ze strukturami w Płocku.

MKZ w Kutnie uczestniczył w ogólnopolskich akcjach protestacyjnych. 3 X 1980 zorganizowano strajk ostrzegawczy w KZF Polfa. Podejmowano przygotowania do strajku podczas walki o rejestrację „S”. W tym czasie struktury kutnowskie zrzeszały ok. 10 tys. członków. 13 XI 1980 ukazał się nr 1 oficjalnego organu MKZ: „Solidarność Ziemi Kutnowskiej”. Od XI ukazywał się biuletyn informacyjny KZ przy ZM PMR Agromet. Od IX 1981 ZR wydawał również „Serwis Informacyjny Biura Informacyjnego NSZZ «Solidarność» Ziemi Kutnowskiej”.

25 XI 1980 wyłoniono prezydium MKZ (przew. A. Karczewski) w składzie: Jerzy Ceranowski, Marek Dolat, Zbigniew Pietrzyk, Zdzisław Wiśniewski, Andrzej Włodarczyk, Kazimierz Zyskowski (5 V 1981 do prezydium dołączono Aleksandra Pruskiego, Zbigniewa Wirskiego, Zdzisława Krzemińskiego i Urszulę Siemińską). Powołano Regionalny Ośrodek Prac Społeczno-Zawodowych.

W okresie przedświątecznym w XII 1980 protesty w regionie wywołał komunikat o wprowadzeniu nowych przydziałów kartkowych. 18 XII MKZ, w celu polepszenia zaopatrzenia, wystosował do Urzędu Miejskiego w Kutnie, wojewody płockiego i KKP protest przeciw dyskryminowaniu małych ośrodków; rozważano podjęcie strajku okupacyjnego. Region nadal uczestniczył w ogólnopolskich protestach. W ramach walki o wolne soboty 10 I kutnowskie zakłady nie podjęły pracy. 14 I MKZ podjął specjalną uchwałę popierającą protest. 21 I włączono się do 1 godzinnego strajku ostrzegawczego; w ZM PMR Agromet protest trwał 4 godz. 24 I kutnowskie zakłady przyłączyły się do kolejnego protestu, w KZF Polfa zorganizowano strajk okupacyjny.

Pod koniec I 1981 „S” Ziemi Kutnowskiej liczyła 50 KZ i 18,5 tys. członków. W tym okresie tematem ożywionych dyskusji stała się sprawa przynależności regionalnej, wśród rozważanych koncepcji przeważał wariant zachowania niezależności organizacyjnej bądź podporządkowania strukturom w Łodzi.

MKZ aktywnie wspierał rozwój niezależnych struktur rolniczych w regionie, włączył się w akcje poparcia na rzecz rejestracji rolniczej „S”. 3 II przeprowadzono szeroką akcję plakatową, KZ organizowały zebrania załóg, oflagowano budynki przedsiębiorstw, zdarzały się również przypadki włączania syren alarmowych. Region przygotowywał się do akcji protestacyjnej w zw. z kryzysem bydgoskim. 25 III MKZ przeniósł siedzibę do KZF Polfa, 27 III przekształcił się w MKS.

13 i 20 VI 1981 odbyło się I WZD Ziemi Kutnowskiej, podczas którego wybrano 39-osobowy ZR. Przew. prezydium ZR został M. Dołat, z-cami A. Karczewski i K. Zyskowski, członkami: Kazimierz Iwoła, Zbigniew Kamiński, Z. Krzemiński, Zofia Ceranowska, Jerzy Rasz, Zdzisław Gierula, Jan Dębicki, Henryk Błocki. Region liczył wówczas 82 KZ oraz 21 tys. członków.

ZR inicjował protesty wobec polityki ograniczania przydziałów kartkowych i zapowiedzi kolejnych podwyżek cen żywności. 3 VII wystosowano w tej sprawie pismo do naczelnika miasta, 16 VII zawiązał się RKS, który ogłosił gotowość strajkową we wszystkich kutnowskich zakładach pracy. 25 VII zorganizowano marsz głodowy, który zakończył się manifestacją na głównym placu miasta i odczytaniem rezolucji *Spółeczeństwo miasta do Premiera rządu PRL*. Była to pierwsza taka manifestacja w kraju.

Podczas I KZD region kutnowski reprezentowali A. Karczewski, M. Dołat i K. Zyskowski. Liczebność szeregów kutnowskiej „S” w tym czasie szacowano na ok. 25,7 tys. osób. Pomimo że w VI 1981 MKZ uzyskał formalną zgodę KKP na odrębność organizacyjną regionu, KZD zmienił tę decyzję. ZR rozpoczął negocjacje ws. przyłączenia się do któregoś z regionów sąsiednich.

28 X w ogólnopolskim 1 godzinnym strajku ostrzegawczym wzięło udział 4,5 tys. osób z 31 zakładów Kutna, a 40 kolejnych przedsiębiorstw i instytucji udzieliło strajkującym poparcia, oflagowując budynki i organizując warty strajkowe. W tym okresie ZR angażował się w propagowanie idei samorządu pracowniczego (17 XI przy ZR utworzono Regionalną Komisję Współpracy Samorządów Pracowniczych), rozwijał działalność szkoleniową i wydawniczą. 24 XI ZR wydał oświadczenie popierające postulaty KKP, m.in. w kwestii dostępu do środków masowego przekazu oraz ustanowienia Społecznej Rady Gospodarki Narodowej. 4 XII ZR proklamował stan gotowości strajkowej od 11 XII, a na 17 XII zaplanowano masowy wiec mieszkańców przed KZF Polfa. 8 XII ZR złożył oficjalny protest z powodu podania w głównym wydaniu Dziennika Telewizyjnego nieprawdziwej informacji o formowaniu przez „S” w Kutnie uzbrojonej straży robotniczej.

12/13 XII 1981 zostali internowani przywódcy kutnowskiej „S”: M. Dolat, K. Zyskowski, Z. Wirski, Tomasz Zagoździński, Z. Pietrzyk, Marian Włodarczyk, J. Ceranowski. Do 18 XII zatrzymano kolejne osoby, najpóźniej zostali internowani (31 VIII 1982) Waldemara Łysio oraz 3 IX 1982 A. Karczewski; w regionie internowano łącznie 20 osób.

13 XII działacze pozostający na wolności (K. Iwoła, Tadeusz Smolczewski, Z. Krzemiński, Jerzy Runiński, Roman Weber, Tadeusz Wawrzyńczak, H. Błocki i W. Łysio) podjęli próbę zwołania prezydium ZR. Tego dnia ok. 60 pracowników zorganizowało strajk w ZM PMR Agromet. Z inicjatywy Z. Kamińskiego w zakładzie została odprawiona msza; ok. południa strajk zakończono na skutek interwencji MO. 14 XII J. Runiński i R. Weber zorganizowali strajk okupacyjny w KPB (z udziałem ok. 150 osób), który po 1,5 godz. został spacyfikowany przez oddział ZOMO. W celu stłumienia oporu władze przeprowadziły do końca roku ok. 160 rozmów profilaktycznych.

Na rzecz internowanych i ich rodzin organizowano w zakładach pracy akcje pomocowe, m.in. kwesty; pomoc dla represjonowanych nadeszła również z Kościoła. Od I 1982 msze za Ojczyznę odprawiano w kościele św. Wawrzyńca,

nast. również w parafii w Łękach Kościelnych. Od I 1983 miejscem konspiracyjnych spotkań i mszy za Ojczyznę, odprawianych przez ks. Mariana Lipskiego stało się Sanktuarium Matki Bożej w Głogowcu k. Kutna.

W stanie wojennym w regionie podejmowano nieliczne próby działalności w strukturach podziemnych. W VIII 1982 za kolportaż ulotek wzywających do organizacji kontrpochodu 1 V i obchodzenia rocznicy powstania „S” został aresztowany i przez Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego skazany na 3 lata pozbawienia wolności Władysław Walos, po okresie uwięzienia w ZK Łodzi i Hrubieszowie, w VIII 1983 zwolniony na mocy amnestii. Jesienią 1982 grupa licealistów z II LO w Kutnie utworzyła Stowarzyszenie Młodzieży Antykomunistycznej SMAK (organizowali akcje ulotkowe, malowali hasła na murach i oblewali farbą napisy propagandowe). 30 IV 1983 pod zarzutem zorganizowania strajku 23 IV na Wydz. PR-8 ZPR Miflex aresztowano Lucynę Łysio, aktywną działaczkę „S” i organizatorkę pomocy internowanym; zwolniona 1 VII 1983, 2 VIII Sąd Rejonowy w Kutnie umorzył sprawę. Niedługo po uwolnieniu z internowania pod presją władz z kraju wyemigrowali m.in.: A. Karczewski i M. Dolat do USA, a w 1985 L. i W. Łysio do Szwecji.

Od III 1983 w grupie aktywnych uczestników spotkań w Głogowcu działała TKK „S” Ziemi Kutnowskiej (dokładny skład nie jest znany) koordynująca działalność TKZ z Polfy, Mifleksu, Kraju i Agrometu. TKK wydawała biuletyn „Obserwator Kutnowski”, redagowany przez T. Wawrzyńczaka. Zakończyła działalność z powodu aresztowań: 14 V 1984 zatrzymano T. Wawrzyńczaka, w VI nastąpiły kolejne aresztowania. Pomimo represji grupa głogowiecka coraz bardziej się konsolidowała i rozwijała działalność (spotkania patriotyczne, prelekcje, cykliczne zjazdy b. internowanych z okolicznych miast; 7 IV – 19 V 1985 w proteście wobec represji działacze podziemia zorganizowano rotacyjną głodówkę, jako kontynuację strajku głodowego w Krakowie-Bieżanowie z II 1985). 11–18 V 1986 w Głogowcu zorganizowano kolejną głodówkę (rzecznikiem protestujących była Anna Walentynowicz).

26 X 1986 podczas spotkania z udziałem ks. M. Lipskiego w

salce parafialnej przy kościele św. Jana powołano RKW Ziemi Kutnowskiej w składzie: przew. W. Walos, T. Wawrzyńczak, Z. Kamiński i Z. Wirski, którego niebawem zastąpił Mariusz Wieczorkowski. Po rezygnacji T. Wawrzyńczaka, na pocz. 1987 do RKW wszedł Grzegorz Pasiński, nast. skład poszerzył się o skarbnika Jerzego Skibińskiego oraz Lecha Mrozowicza; w 1988 do RKW dołączyli przedstawiciele z Gostynina - [Lech](#) Kopeć i Eugeniusz Stęplewski. Za sprawy propagandowo-informacyjne i tzw. wywiadu w RKW odpowiadał M. Wieczorkowski. RKW koordynowała działalność TKZ z RSM Pionier, ZOZ, Agrometu oraz TKZ Oświaty. Od XII 1986 RKW wydawała podziemny biuletyn „Gazeta Podziemna”, redagowany przez M. Wieczorkowskiego. Pismo wydawało Podziemne Wydawnictwo Dom utworzone w VI 1984 przez Teresę i M. Wieczorkowskich w Warszawie.

W III 1987 RKW dołączyła do Porozumienia Struktur „S” Warszawy i Regionu Mazowsze; 1987/1988 nawiązała współpracę z MRKS Regionu Płock i Międzyzakładowym Komitetem „S” Ziemi Gostynińskiej. W III 1987 powstały Grupy Specjalne RKW (były to młodzieżowe grupy przekształcone z działających od XI/XII 1985 grup FMW z Kutna i Płocka).

W II 1988 funkcję przew. RKW objął Z. Kamiński. Wskutek narastającego w RKW konfliktu latem 1988 doszło do podziału na zwolenników kontynuowania działalności podziemnej (grupa z przew. Z. Kamińskim) i postulującą przejście do jawnej działalności (grupa M. Wieczorkowskiego). Koncepcja ujawnienia pojawiła się na skutek sierpniowej fali strajków. Atmosferę ożywienia wśród załóg zakładów kutnowskich odnotowywano już od pocz. V 1988, gdy w kilku przedsiębiorstwach do dyrekcji wpłynęły postulaty płacowe (np. w Mifleksie, Kraju i PKP). 13 XI 1988 z inicjatywy M. Wieczorkowskiego w kościele św. Jana Chrzciciela zorganizowano uroczystą mszę, podczas której miało dojść do oficjalnego ujawnienia; wskutek braku zgody wszystkich członków do ujawnienia nie doszło.

Z pocz. II 1989 przez region przeszła fala protestów. 8 II postulaty strajkowe sformułowały załogi Kraju i Spółdzielni Mieszkaniowej Polam w Gostyninie. Do 18 II odnotowano

protesty w 36 zakładach woj. plockiego. 17-20 II trwał najbardziej radykalny strajk okupacyjny w kutnowskim MPK, 20-22 II strajki ostrzegawcze w ZPR Miflex i Rejonie Dróg Publicznych Kutno, a do 2 III strajk okupacyjny w Zakładzie Remontowo-Montażowym Przemysłu Piwowarskiego w Sierpcu. 27 II rozpoczął się strajk kierowców Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Kutnie, w III w ZM PMR Agromet. Większość protestów kończyła się podpisaniem korzystnych dla załóg porozumień.

W czasie protestów próbowano zawiązywać jawne komisje zakładowe. 9 II 1989 utworzono jawną Tymczasową Międzyzakładową Komisję NSZZ „S” Ziemi Kutnowskiej (do władz TMK weszli: Z. Kamiński, Zdzisław Klimek i Eugeniusz Przybyłowski; w poszerzonym składzie znaleźli się: Waldemar Weiss, G. Pasiński, Henryk Grajewski, L. Mrozowicz, Z. Wirski, M. Wieczorkowski, Krzysztof Michalski, Janusz Stawicki). TMK zgłosiła przynależność do Regionu Mazowsze. 12 II 1989 Grupy Specjalne RKW zostały przekształcone w strukturę podporządkowaną RKW Mazowsze jako komisja związkowa pn. Niezależny Ruch Młodzieży. Pozostająca w konspiracji RKW zakończyła działalność prawdopodobnie w IV 1989.

17 IV 1989 przedstawiciele TMK Z. Klimek, Z. Wirski, J. Skibiński weszli w skład Wojewódzkiego KO w Płocku (prace KO w Kutnie koordynował J. Skibiński). 4 VI 1989 mandat pośła z Kutna uzyskał Z. Kamiński.

29 VI 1989 na nadzwyczajnym zebraniu „S” Ziemi Kutnowskiej rozwiązano TMK i utworzono MKO „S” Ziemi Kutnowskiej (przew. Elżbieta Jałowska, w X zastąpiła ją Wiesława Szadkowska). Wskutek narastających konfliktów w VIII 1989 z „S” odeszła grupa M. Wieczorkowskiego. Pod koniec 1989 struktury kutnowskiej „S” weszły w skład Regionu Płockiego jako „S” Oddział Kutno. 4 XI 1989 do prezydium ZR Płock weszli: Włodzimierz Gandziarek, E. Jałowska, Romuald Myśliwiec i W. Szadkowska.

31 X 1980 - 15 VIII 1983 „S” Ziemi Kutnowskiej była rozpracowywana w ramach SOR krypt. Alians. Działalność podziemnych grup „S” rozpracowywana była przez gr. VI i V RUSW w Kutnie w ramach m.in. SOR krypt. Konstruktor (18 IX

1984 - 16 VIII 1987) i Konstruktor II (1987), a nast. przez gr. III
RUSW w Kutnie w ramach SOR krypt. Baszta (1987-1989).

Milena Przybysz

[Region Ziemia Kutnowska](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)